

primerjave, zgodovinski drobci, publicistika. V svoji knjigi avtor ne kaže posebnega zanimanja za filmsko teoretične probleme, četudi vmes kdaj navrže kak preblisk, niti ni imel glede tega ne posebnih predhodnih možnosti ne posebnih virov. Avtorju tudi ne gre za »tuyo učenost«, marveč za prepričljivo podajanje, ki je vsakemu dostopno. Drugače povedano, avtorju ni do tega, da bi posebej razglabljal, kaj velja za specifiko besedne umetnosti in kaj za filmsko izražanje. Vendar se dodobra zaveda različnosti obeh področij umetnosti in to izpričuje v svojih izvajanjih pri posameznih filmih oziroma poprej pri literarnih delih. Če je potrebno, posega tudi v širši prostor, navaja tudi splošno jugoslovansko usmerjenost pri filmu ipd. Včasih je precej različen obseg obravnavanja posameznih filmov, npr. pri prvem slovenskem filmu Na svoji zemlji je avtor sila širok v obravnavi, v primerjavi s tem pa je npr. pri Baladi o trobenti in oblaku vendarle skromen, morda bi kazalo upoštevati poprejšnjo dramsko prireditev te C. Kosmačeve kratke zgodbe, čeprav je tudi res, da to nujno ne sodi v začrtan profil obravnave. S. Šimenc je sistematičen in osredotočen v izvajanju, pozna se mu, da dodobra pozna tako literarno gradivo kot filmski medij. Edina pomanjkljivost Slovenskega slovstva v filmu je: izpust glasbe kot izraznega elementa pri dominantni sliki in besedi. Pri koncu knjige najdemo kar nepogrešljivo bibliografijo s slovenskimi filmskimi scenariji, pa z ocenami in drugimi zapiski. Lahko rečemo, da je vse poglobitveno moč najti v bibliografiji, le kak drobec se je izmuznil. Šimenčeva knjiga Slovensko slovstvo v filmu je lep dosežek za slovensko filmografijo, namenjena pa gotovo ni le ožjim strokovnjakom za film, pač pa šolnikom, zlasti prikladna je za filmsko vzgojo.

Igor Gedrih

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Dvojna številka novosadskih Polj (292—293) prinaša natisnjeno predavanje Milana Damjanovića, ki ga je imel ob stoletnici Marxove smrti. V njem skuša preudariti razmerje marksizma do estetike in umetnosti, pri čemer obravnava estetiko le kot možnost mišljenja, ne pa kot izdelan nauk. V ta sklop sodi tudi pogovor Ljubisava Andrića s filozofom Dankom Grličem *Za umetnost in človeka*. V tej številki je ponatisnjen prispevek Janka Kosa, objavljen lani v našem časopisu. Njegov esej Slovenska lirika 1950—1980 je prevedel Jaroslav Turčan. Slobodan Sv. Miletić je naredil obračun 28 jugoslovanskih gledaliških iger. V tem pregledu predstav s Sterijevega pozorja piše tudi o *Ujetnikih svobode*, ki da so delo mladega rodu brez dlake na jeziku, brez spoštovanja do prevladujočih idej in ideologije. Slovensko mladinsko gledališče je nov tip odra, piše Miletić, ki omogoča novo podobo hotenj, moči in umevanj. Hkrati je samosvoje in alternativno, kajti v svojem naročju goji sveže in sodobne poglede na igro, odsko tehniko in scensko gradnjo, vse to pa na poseben način postavlja pod vprašaj kot nasprotja in neobhodnost, logiko in prvi pogoj razvoja. Režiser Janez Pipan je izšel iz radikalno moderne delavnice Dušana Jovanovića (*Žrtve mode bum-bum*) in v besedilu Emila Filipčiča očitno našel gradivo za svojo duhovno zobalnico: demontažo mitologije, literature, ideologije, politike in igre. Snov tega dela je težko predstaviti, kajti vse, kar se na prvi ravni vzpostavi kot fabula ali zaplet, model idej in obnašanja, spopad ali napetost, se na drugi ravni preseže ali ukine, preobrne ali preobleče. Podobno kot besedilo bi imenoval tudi režiserski postopek v prvi vrsti polemiko z vsemi ustaljenimi pogledi na igro, igranje, pospremljeno celo s po-

dobro dekora in kostumov. Oder je poskusno polje zamenjanih in spremenjenih stvari in oseb, negotovih in demantiranih izpovedi. Skozenj zdrvijo najrazličnejše dramske osebe od mitoloških bogov, stvariteljev sveta Kronosa in Gee do sodobnih predsednikov Sovjetske zveze in Združenih držav, od dvojnih vohunov in jedrskih fizikov do travestitov, nadangelov in filmskega režiserja Fellinija. Ta zadnji nas tako v besedilu kot v predstavi ne pušča v zmoti, da je vsa maškarada podoba našega sveta, najstarejša in najmlajša izmed vseh: predstava v predstavi in da se z njegovim klicem STOP samo končuje, vendar pa ne preneha njena interpretacija in utelešenje.

*

Izmed ustvarjalcev predstave velja zlasti opozoriti na duhovite upodobitve Marinke Šternove, Nika Goršiča, Vladimira Jurca in skladatelja songov Janija Kovačiča. Njihov razpon odtujiteljskih predstavitev se je gibal od pretanjene persiflaže do vprašujoče grenkobe. Režija Janeza Pipana je dala ob scenografiji Matjaža Vipotnika in kostumografiji Kostja Gatnika slogovno enovitost v raznolikosti sredstev od happeninga do popa in punka, piše Slobodan Miletić, ki je prispeval tudi oceno Zlatih čevljev, predstave, ki jo je napisal Dominik Smole, režiral pa Mile Korun. Po njegovem je ta dramolet zaslužil veliko večjo pozornost, kakor pa sta jo besedilu in predstavi naklonila selektor in kritika in delo nepravilno pustila za epilog Pozorju. Smole se je po dvajsetletnem molku oglasil z na videz dramaturško amorfnim delom, ki prav uporablja sredstva antidrame in načela, kakršna nasprotujejo psihološki, fabulativni ali kompozicijski enotnosti postopka. Pa vendar ima dramolet vse, kar naj bi sodobna predstava imela: načelo sedanjega časa, kar je ena najvažnejših konstitutivnih prvin zamišljenega do-

godka. Izpovedi, izjave, pričevanja, spori, formalizirani govor, celo zmerjalski žargon se izmenjujejo v mozaičnem svetlikanju in refleksih krhotin, ki predstavljajo pretrgane fragmente eksistencialnih vprašanj in nepopolnosti bitja ter se odzivajo na jezo, hladen zrak praznine, veselo zanko samomorilca, črno poezijo obešenjaškega humorja. Enako tudi uspeva to inscenirati strogi pesnik med režiserji Mile Korun: z distanciranim, zadržanim in zasenečnim izrazom, komorno, muzikalno spavno in hkrati kakofonično: to je geometrizirano in prostorsko markantno zamišljeno gibanje oseb v polkrožni in polmračni sodni dvorani, ki je tudi kletka eksistence ali še bolj črno, njena spona. Asketski igralski izraz so s subtilnimi modulacijami in z onstransko metafizično prepričljivostjo podali: Milena Zupančič, Radko Polič, Maks Furijan in pantomimično prožni Brane Ivanc, piše v novosadskih Poljih.

*

Kurýr Odeonu, vsakoletno glasilo založbe Odeon iz Brna na Češkoslovaškem, objavlja med drugim prispevek o cvetniku novejše slovenske poezije, ki ga je ilustriral Václav Bláha. K najzaslužnejšim osebnostim za češkoslovaško-jugoslovanske kulturne stike spada slovenski pesnik in slovstveni zgodovinar dr. Oton Berkopec, piše Kurýr Odeonu. Leta 1929 se je triindvajsetleten preselil v Prago. Delal je kot knjižničar v Slovanski knjižnici, pozneje v Narodni in univerzitetni knjižnici, na koncu pa kot bibliograf v Slovanskem zavodu ČSAV; bil je tudi lektor za slovenski jezik na filozofski fakulteti Karlove univerze. Napisal je več strokovnih publikacij in člankov, pri tem pa je bil duša številnih češko-jugoslovanskih kulturnih akcij, neutruđen pobudnik vzajemnih gledaliških, likovnih, glasbenih in posebno literarnih stikov. V slovenskih in drugih jugoslovanskih časopisih je pisal o češki literaturi, v

českem tisku pa je propagiral literarna dela jugoslovanskih narodov; jugoslovanskim založbam je priporočal izdajanje čeških knjig, pri nas pa je izšla cela vrsta jugoslovanskih del in pri njihovem izdajanju je bil udeležen ne le kot lektor in izdajatelj, ampak tudi kot avtor komentarjev in prevajalec. S tega področja delovanja Otona Berkopca je pred drugo svetovno vojno za češko prevodno književnost nesporno najpomembnejši presenetljivi cvetnik sodobne slovenske poezije *Zvezde nad Triglavom* iz leta 1940, ki ga je pripravil s svojim dolgoletnim prijateljem pisateljem Josefom Horom. Med drugimi knjigami zasluži omembo predvsem izbor jugoslovanskih ljudskih pesmi *Spevi junaštva in ljubezni*, sad Berkopčevega prijateljstva s pesnikom Františkom Halasom; zamisel za to knjigo, ki je izšla leta 1954, je zniknila v hudih vojnih letih.

K najtrdnjšim razmerjem, porojenim v ustvarjalnem razumniškem ozračju v strěšoviškem stanovanju, kjer je Oton Berkopec z ženo Angelo leta sprejemal krog svojih bližnjih in sodelavcev, je sodilo prijateljstvo z ljudskim umetnikom pesnikom dr. Vilémom Závadam. To razmerje se je odrazilo v češki prevodni književnosti. Po prevodu ljudskih pesmi, s katerimi je Vilém Závada dopolnil drugo izdajo omenjenega izbora, ki sta ga pripravila Halas in Berkopec, se je sodelovanje Otona Berkopca in Viléma Závada v glavnem usmerilo v slovensko poezijo, iz česar sta izšla prevoda izbranih pesmi Otona Župančiča in Srečka Kosovela. Na Slovenskem je dejavnost obeh prijateljev dobila veliko priznanja in Vilém Závada je bil imenovan za dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Sodelovanje obeh prijateljev ni prenehalo niti po letu 1976, ko se je Oton Berkopec po smrti svoje žene odselil v Ljubljano. Dokaz tega prijateljstva je pripravljena knjiga *Nove*

zvezde na Triglavom, za katero je prispevala nekaj prevodov tudi zasluzna umetnica Jarmila Urbánková.

Delo predstavlja češkim bralcem štirinajst sodobnih pesnikov v ožjem izboru, ki so povečini stopili v literaturo po drugi svetovni vojni, njihova ustvarjalnost pa je oblikovala naravo slovenskega pesništva naših dni — in *Nove zvezde nad Triglavom* se potemtakem navezujejo na odkriteljsko vlogo predvojnega Berkopčevega cvetnika. Vilém Závada ni doživel natisa *Novih zvezd nad Triglavom*. Vseeno pa je knjiga sklenila neko dragoceno osebno prijateljstvo in neko poglavje češkoslovaško-jugoslovanskih stikov naše dobe, piše Kurýr Odeonu.

*

Izšla je prva številka časopisa *Besede — Wörter*, ki izhaja v Selih — Srednjem kotu pri Borovljah. Izdali so jo dijaki zvezne gimnazije za Slovence in zvezne gimnazije z Velikoveškega trga. Brošura ima namen opozoriti na obojestransko dvojezičnost na Koroškem, zato so tudi literarna besedila v njej natisnjena v obeh jezikih, prevodi pa so le v izjemnih primerih, kar naj bi pomenilo, da vsak govori svoj jezik in da je razumevanje vendarle mogoče, če si pripravljen prisluhniti tudi s srcem. Skratka, časopis bi mogli imeti za pobudo, da bi dvojezičnost postala vse bolj umevna sama po sebi. Obenem pa je ta številka, napolnjena s pesniškimi prispevki, lahko tudi dokaz proti pogostnim mnenjem, češ da se mladina ne zanima za književnost. Tako se v časopisu med drugim vrstijo: kratka pripoved Sabine Knaflove, ki so ji dodane še tri krajše pesmi v nemščini, potem so tu še pesniški in krajši prozni prispevek Fabiana Hafnerja v slovenščini, nemške pesmi Petra Flaschbergerja, pesmi Pepeta Starmana v slovenščini in prevodu, nemški prispevki Ruperta Henninga, slovenske in nemške pesmi Iris Geyer-

jeve, imenitne nemške in slovenske pesmi Janeza Kassla, pa še slovenski prispevki Vincenca Gotthardta in Martina Korena.

*

Šesta številka bratislavskega časopisa Slovenské pohľady prinaša uvodoma z naslovom *Pisatelj za mir in življenje* kratka razmišljanja o podobi sodobnega sveta in človeški usodi na njem. Misli je prispevalo 39 slovaških književnikov, med njimi tudi nekaj ljudskih in zaslužnih umetnikov. Uredništvo časopisa je pripravilo ta del številke ob svetovnem zasedanju na temo *Za mir in življenje proti jedrski vojni*, ki je bilo junija v Pragi. Dalimír Hajko je avtor članka *O kulturni problematiki*; v njem med drugim opozarja, da je vsestranski in harmonični razvoj osebnosti pogojen z razmerami v socialistični in komunistični družbi, ki omogoča najbolj dinamičen razmah proizvodnih sil. Stefánia Pártošová objavlja deset sonetov.

*

Posebna številka (399) pariškega časopisa *La Quinzaine littéraire* je v celoti uglašena na temo krize. Pri tem je mišljen splošen pogled na krizno situacijo v svetu tako v družbenem, gospodarskem in etičnem pogledu, posamezni zapisi pa se ukvarjajo s kriznimi položaji v nekaterih državah (predvsem v deželah tretjega sveta in vzhodne Evrope). Medtem ko se François Partant zadržuje pri tezi, da nove tehnologije ne morejo poslabševati kriznega stanja, Robert Bonnard napoveduje na podlagi nekaterih zgodovinskih primerjav reprizo sedanje krize za leto 1992. Philippe Méchet komentira Reaganovo izjavo, da je treba na krizo pozabiti, ker bo zginila. Jean-Guy Boin in Jean-Marie Bouvaist poročata o »krizi v množini«, ki da je zajela francosko založništvo. *Rock je napev krize* ugotavlja Evelyne Pieller,

ki je svoj zapis posvetila krizi vrednot, kakor naj bi se kazala v glasbi.

*

V sedmi številki bratislavskega Romboida je Ján Majerník napisal pesem *Namesto pesmi*. Tem programsko napisanim stihom o miru je dodal še nekakšno poetično spremno besedo, naslovljeno na urednico lista. Isti avtor objavlja še šest pesmi s skupnim naslovom *Šel nabirat gobe sem...* Pet pesmi objavlja Hana Košková: *Bolečina, Pomladno čustvo, Jutro v planinski koči, Misel iz mesta in Neizmerljivo*.

*

Eva Strittmatter objavlja v peti številki vzhodnoberlinskega časopisa *Neue Deutsche Literatur* odlomek iz eseja z naslovom *Poezija in druge postranske stvari*. V njem obravnava priredbo magnetofonskega zapisa za dokumentarni film *Vidim, kar sem videl*. Ob informacijah o tem filmu zvemo za avtoričine priljubljene kraje, med katerimi omenja tudi Sveti Naum na Ohriskem jezeru. Volker Braun objavlja tri pesmi nekakšne eksperimentalne poezije z naslovom *Starodavna krajina z gesli. Božično drevo krajevnega policista je* naslov črtice Wolfgang Trampeja.

*

Ledena doba je naslov pripovedi, ki jo v uvodu v sedmo številko berlinskega časopisa *Neue Deutsche Literatur* objavlja Eberhard Panitz. Temu je dodan pogovor, ki ga je s pisateljem imel Helmut Hauptmann. Z naslovom *Čas za literaturo* je objavljenih več uvodnih referatov in izvlečkov iz razprav z IX. pisateljskega kongresa, ki je potekal v Vzhodni Nemčiji na temi *Literatura, kritika, bralstvo in Literatura in mladina*. Ponatisnjeni so prispevki Maxa Walterja Schulza, Klause Jarmatza, Hansa Webra, Ute Mauersber-

gerjeve, Friedemanna Schreiterja, Bernda Rumpa in Ralpa Grönebergerja. Heinz Czechowski objavlja šest pesmi z naslovom (po eni izmed njih) *Zrelo poletje*.

*

V trojni številki (214—216) beogradske Književne reči je Manca Košir predstavila zanimivo, odmevno knjigo Alenke Puharjeve *Prvotno besedilo življenja*. V zapisu, ki ga je prevedla Miljenka Vitezović, skuša Koširjeva opozoriti na nekatere manj vidne teze, ki so Puharjevo vodile pri pisanju. Borut Hlupič nastopa s pesmijo *Ne računajte z nami*, ki jo je prevedel Franci Zagoričnik. Na straneh te številke se Milo Gligorijević pogovarja z Dedijerjem. Prvi natis tega pogovora z naslovom *Bralec kot spovednik* prinaša nekaj zanimivosti o tretji knjigi *Novih prispevkov k življenjepisu Josipa Broza Tita* in tudi navaja posamezne podrobnosti o Ivu Andriću, Peku Dapčeviću, Milovanu Djilasu in drugih.

*

V dvojni številki (julij, avgust) novosadskega Letopisa Matice srpske objavlja Vojin Matić nadaljevanje spominov iz življenja ujetnika. Odlomki z naslovom *Rešetke, pa potem oživlja* jo medvojni čas in v njem med drugimi tudi zanimivo usodo nekega istrskega Slovenca, Matičevega sojetnika. Z naslovom *Konec dvajsetega stoletja* prinaša časopis sedmo nadaljevanje pisanja o punku. Študijo o punku je prispeval Gregor Tomc in v njej raziskuje pojave punkovskega gibanja, ki so značilni predvsem za Evropo in Ameriko. Ker pa na Zahodu punka kot gibanje praktično ni več, ampak živi le še kot glasbeni izraz, ga tudi v tem prispevku lahko zasledujemo le delno, kajti pri nas kot uvožen subkulturni pojav, ki doživlja značilno usodo vsega modnega iz uvoza, šele skuša osvojiti tržišče. Prispevek sta

pripravila tudi Peter Lovšin in Vojislav Despotov. V časopisu zasledimo še notico o novem sosvetu glasila. Med petindvajsetimi člani je tudi en Slovenec, Ciril Zlobec.

*

Četrta številka reškega časopisa *Dometi* med drugim objavlja nekaj korespondence med Mirkom Račkim in Vlahom Bukovcem. Komentira jo Boris Vizintin namesto in memoriam likovnemu modernistu Račkemu. Milan Zinaić poroča o reški razstavi del italijanske predstavnice konstruktivizma Fauste Squatritijeve. Ksenija Premur pojasnjuje stališča glasbenega estetika Eduarda Hanslicka v njegovih pogledih na avantgardo našega stoletja.

*

V dvojni številki beogradske Književnosti se z drugim nadaljevanjem Novega dnevnika predstavlja Taras Kermauner. Pisanje ima datum julij in avgust 1982. V njem nadaljuje razmišljanje o slovenski družbeni in še posebej kulturni resničnosti (*Med prijatelji in sovražniki, šestakovščina*). V rubriki *Oko marksizma* je objavljen prispevek Tineta Hribarja *Umetnost in/kot likovnost*. V njem skuša opozoriti na nekakšno različnost ali razmik, ki da obstaja med tema kategorijama, gledano z nekaterih filozofskih izhodišč. Razmišljanje je prevedel Petar Damjanić. *Zapri oči, vladika* je naslov nekakšnega hommagea Njegošu, ki ga je napisal Radoslav Vojvodić in v katerem niza domnevna razpoloženja ob smrtnem dnevu črnogorskega pesnika, državnega in cerkvenega voditelja. Tu je mogoče med drugim opaziti tudi vladikovo predsmrtno razmišljanje o zaupanju v močno Rusijo, ki da more zaščititi majhne slovanske narode, kot je Črna gora, in srbski rod, ki je najmočnejši na Balkanu; Rusijo, ki si prizadeva, da bi se južnoslovan-

ski narodi združili, kajti tako Srbi kot Hrvati in Slovenci so en in isti narod.

*

V 210. številki beograjske Književne reči je objavljen pogovor Mance Koširjeve z Lojzetom Kovačičem o nekaterih dogajanjih v slovenski literaturi in okoli nje ter njegovih *Petih fragmentih*. Esej o mladi slovenski liriki in plodnem lanskem letu je napisal Drago Bajt. Prispevek, v katerem predstavlja posamezne pesnike, je prevedel Milan Djordjević, nato pa sledijo tudi same pesmi Vladimira Memona, Ifigije Zagoričnikove, Štefana Remica, Milana Kleča, Borisa Novaka, Maje Vidmarjeve, Vinka Möderndorferja, Gorana Gluvića, Marka Pavčka, Braneta Mozetiča, Blaža Lukana, Andreja Rozmana, Jureta Potokarja, Majde Knejeve in Aleša Debeljaka. Obširnemu prikazu, ki sta ga pripravila Drago Bajt in Milan Djordjević, sledi esej Denisa Poniža o treh slovenskih knjigah (o Hofmanovi *Noči do jutra*, Rožančevi *Iz krvi in mesa* in Šalamunovi *Baladi za Metko Kraševca*). Prispevek je prevedla Milanka Vitezović.

*

Prispela je tudi 213. številka Književne reči, ki prinaša vrsto kratkih zgodb, novolet, in je v celoti posvečena tej pripovedni zvrsti. Ob tem piše Drago Bajt o novi slovenski prozi, to pa je ponatis eseja starejšega datuma, ki ga je prevedel Milan Djordjević. Miljenka Vitezović je prevedla podoben sestavek Denisa Poniža (*Mlada slovenska proza*). Prevedla je še dve kratki pripovedi Borisa Jukića in Milana Kleča. Nekaj grafičnih prispevkov v tej številki objavlja Klavdij Tutta.

*

V Celovcu je izšla 50. številka koroškega Mladja. Izdajatelj, založnik in lastnik časopisa je ob tej priložnosti

prispeval prigradni zapis *Dve leti po »črnem Mladju«*. V njem skuša pojasniti nekatera pota uredniške politike in zasnove te revije, ki črpa polet iz opozicije do ustaljenih struktur koroških Slovencev. Med pesniškimi prispevki naj omenimo vsaj poezijo Andreja Kokota, Gustava Januša in Jožice Čertovove. Valentin Polanšek objavlja odlomek iz neobjavljene novele »Ljuba soseda«. Pavel Zdovc začenja serijo razprav o imenih slovenskih pokrajin na Koroškem *Ko Zila noj Drava nazaj potačo*.

*

Peta številka lista Socijalistička Českoslovačka, ki ga v Beogradu izdaja českoslovaško veleposlaništvo, med drugim poroča o dveh jubilejih v svetovnem letu zvez — o šestdesetletnici českoslovaškega radia in tridesetletnici českoslovaške televizije. Priložen je tudi posnetek iz nadaljevanke Bolnišnica na koncu mesta, kar naj bi razumeli kot enega največjih dosežkov v zgodovini českoslovaške radiotelevizije. Objavljena je tudi slikovna reportaža o velikem hotelu Panorama v Pragi, ki so ga gradili Jugoslovani. *Da bi se nikoli ne ponovila usoda Lidic, Oradourja, Kragujevca...* je kratko razmišljanje Slavomira Horskoga pred začetkom svetovnega srečanja za mir in življenje, proti jadrski vojni. Kateřina Pštrosova piše o letošnjih prireditvah na Praški pomladi, Zdeněk Čubrda poroča o otroškem likovnem in literarnem tekmovanju, ki ga vsako leto pripravijo na Českoslovaškem z naslovom Otroci, mir in umetnost, nekaj pa zvemo tudi o 635-letnici praške Karlove univerze ter o arhitektu Janu Kotjeru, od katerega smrti mineva letos 60 let.

*

V peti številki bratislavskega časopisa Slovenské pohľady piše Karol Rosenbaum o českoslovaškem literarnem združenju od prvih stikov do

zveze. Pavel Bunčák objavlja *Pesem o času* (Vstopni spev, Šola materinstva, Šola ljubezni, Šola fizike, Šola nostalgije, Šola modrosti, Pripev). Dušan Slobodnik v članku *Trije naši pesniki v ruščini* kritično ocenjuje ruske prevode pesmi Vladimira Reisla, Pavla Koyša in L'ubomira Feldka.

*

Devetindvajseta številka krakovskega časopisa *Życie Literackie* ima na prvi strani dve pesmi sodobnega hrvaškega lirika Danijela Dragojeviča. Prevedla ju je Jadwiga Moroń. Sicer pa je številka v znamenju stote obletnice smrti poljskega pesnika Cypriana Kamila Norwida (ki smo ga letos nekaj dobili tudi v slovenskem prevodu Toneta Pretnarja). Prispevke o Norvidu so napisali Wojciech Natanson (*V Norwidovih izbicah*), Marian Piechal (*Norwid v prostoru in času*) in Tadeusz Zygmunt Bednarski (*Norwid o glasbi in Chopinu*). *PRON* dober za vse? se sprašuje Jerzy Domański v članku, v katerem komentira razpravljanje 1900 predstavnikov poljskega ljudstva z vseh področij družbenega življenja in različnih usmeritev, ki so se zbrali v Varšavi na kongresu Domoljubnega gibanja za narodni prerod (*PRON*). V zapisu med drugim ugotavlja, da preroda ne more biti brez kulture, in skuša oceniti razmerje med tem gibanjem in Fronto narodne enotnosti.

*

Številka 197 pariškega časopisa *Magazine littéraire* prinaša več prispevkov na temo Literatura in smrt. Uvodoma

piše François Nourissier, kako zavzema smrt v literaturi eno osrednjih mest, še bolj kot ljubezen ali kaka druga tema in kako to razmerje do nje odseva tudi v posebnih reakcijah nekaterih pisateljev, ki so bodisi naredili samomor, bodisi izginili v nepojasnjenih okoliščinah. *Naklepni umori* je naslov razmišljanja Pierra Ajama, v katerem je prikazanih nekaj francoskih romanopiscev kot ubijalcev s peresom — na najbolj različne načine. *Poklic: grobar* — s tem naslovom je Robert Louit objavil članek, ki prikazuje Williama Faulknerja kot enega najbolj spretnih in strastnih opisovalcev smrti med pisatelji z Juga. V tem razdelku sodelujejo še Hubert Juin, Lionel Richard, Dominique A. Grisoni, Marie-Claude de Brunhoff (*Mishimovo trpljenje*), Françoise Collin, Jean-Yves Pouilloux in Michel Vovelle. Iz te številke naj še omenimo pogovor z brazilskim pisateljem srednjega rodu Mariom Vargasom Llosom (*Vojna ob koncu sveta*), ki ga je pripravil Albert Bensoussan.

*

Četrta številka vzhodnoberlinskega časopisa *Neue Deutsche Literatur* prinaša pripoved Wernerja Neuberta *Otrok gleda skozi okno*. Črtica je iz vojnih časov in bo drugo leto izšla v zbirki *Admiral pusti pozdraviti*. Wera in Claus Küchenmeister objavljata radijsko igro *Blišč in beda Wilhelma Knaupeja, imenovanega Bello*. Posega v dogajanje v tridesetih letih. Iz rokopisa za roman Erike Paschke *Odločitev* je natisnjen odlomek *Moj stotnik Anton*. Tudi to besedilo izhaja iz vojnih časov.